

Generell mall för exkursion "Tema vatten vid åar och våtmarker"

© Natur i fokus

- Innan gruppen kommer - förbered genom att lägga ut håvningsmaterial för 8 grupper. Håv, vanna, sked, lappar, bestämningsplanscher, isbitsform för sortering. Grupperna ska ha delat upp eleverna i 8 grupper i förväg.

- Presentera dig. Berätta mycket kort vad ett vattenråd är – bara någon minut. Berätta att vattenrådet vid ån vi är vid sponsrar exkursionen

- Berätta kort 15 min ca - om hur landskapet har förändrats genom tiderna med utdikningar och å-rätningar, visa kartor på å-systemet för 200 år sedan och nu. För yngre elever berätta det i sago-form. Från åk 6 och uppåt kan det passa att berätta mera i faktaform. Berätta att man nu arbetar med att återställa våtmarker, meandra å-sträckor och bryta upp kulvertar för att återställa det äldre landskapet, öka den biologiska mångfalden. Ta hjälp av de inplastade A3 bilderna i exkursionsmaterialet. De kommer från Åmansboken och broschyren "En renare å, ett rikare landskap, ett renare hav" (Läs om bilderna där)

- Hör ni några fåglar? Gransångaren hör man nästan alltid i Vallåkra t ex. Det finns några inplastade bilder på gransångare, gärdsmyg, ringduva och brun kärrhök. I vassarna i Vallåkra brukar brun kärrhök häcka. Den ser man ofta där.

- Håvning i damm och å. Berätta att de ska jobba gruppvis och att varje grupp får ett kit var. De ska håva, sortera djuren i växtätare, rovdjur och nedbrytare. Läs om djuren på planscherna. De ska bestämma sig för ett gruppdjur som de vill berätta mera om för gruppen och läsa om det.
- Samla gruppen runt dig i en cirkel vid dammen och visa hur håvningen går till. Visa att det är bra att dra håven ett par gånger genom vattenväxter för att få mycket djur. Fråga var de tror flest djur finns i dammen – bland vattenväxter eftersom det går bra att gömma sig där! Visa att de ska plocka djuren ur håven och lägga dem i vannan eller luppen och inte vända håven med innehåll över vannan. Då kommer mycket växtdelar

och gyttja med från håven och man har svårt att se något. Ev – om de inte vill plocka djuren med fingrarna så kan de ha en mindre vanna att vända ner innehållet i håven i och plocka därifrån med sked. Eleverna jobbar gruppvis och har håvar, vannor, skedar och iskubsformar. I iskubsformarna sorterar de djuren så att växtätare är i de gröna facken, rovdjur i de röda och nedbrytare i de svarta facken. När de kommit igång och fångat en del djur så gå runt med faktabladen om småkrypen från Vattenrikets broschyr. Låt dem välja ett gruppdjur att läsa in sig på och ge dem det bladet. Detta gör att du har koll på vilka djur som är valda och olika grupper får olika djur. Är eleverna ivriga och entusiastiska så ge dem mera tid för håvning. Avbryt när entusiasmen börjar avta, några elever börjar syssla med annat, eller då man måste avbryta för att hinna med övriga övningar. Ju yngre elever ju mera entusiastiska är de vanligtvis. När de går upp mot åk 6 och högstadiet så kan det vara bra att använda aktivitetspärmarna med protokoll för håvningen för att göra det mera strukturerat. De får då en pärm per grupp. Man suddar pärmarna efter exkursion. Lägg ut en duk på marken och låt eleverna ställa sina baljor med djur där som en utställning. Samla eleverna runt duken och låt dem berätta om sina gruppdjur.

- Därefter gör man olika aktiviteter beroende på årskurs. Beskrivningar av aktiviteterna, samt förslag på innehåll för olika åldersgrupper - finns nedan samt i exkursionsmaterialet.
- Fikapaus. Det är viktigt att höra med lärarna när eleverna behöver en fruktpaus, när man ska bryta för större fika eller lunch. Kolla detta när gruppen kommer. Var lyhörd för gruppen. Under fikapausen passa på att visa info-pärmen för lärarna. Fråga också hur de har förarbetat och hur de tänker efterarbete.
- Fler aktiviteter.
- Utvärdering. Gör en utvärdering med gruppen innan ni skiljs åt. Ställ er i en ring. Fråga gruppen vad de har tyckt varit roligast under dagen. Fråga vad de lärt sig som de inte kunde innan. En utvärdering skickas också digitalt till varje klass efter besöket. Något som är kul att göra i avslutningsringen är "Fingret på näsan". Du tänker på något ni sett på exkursionen. Du ger ledtrådar – svåra i början. När de tror sig veta vad du tänker på sätter de – utan att säga något – fingret på näsan. När många har fingret på näsan så säger du 1-2-3 och så säger alla samtidigt svaret.
- Anteckna arbetstid i timrapporten efter varje exkursion. Samt elevantal, om de tog sig kollektivt till exkursionen, om de för- och efterarbetat, vilka aktiviteter som gjordes etc.
- Ta ett par foton i veckan (utan ansikten), skriv en kort beskrivning om något roligt som hänt på exkursionen, lägg med lärarens e-post adress och skicka till Inna. Så kan hon lägga ut på fb och instagram. Det är viktigt att visa vad som händer!
- Dela gärna roliga fynd och erfarenheter i messengergruppen!

Material

- Infoplayers i A3 – bilder på dem se nedan. Kartor både för Råån och Saxån-Braån före och efter utdikningarna
- En allemansrättsplansch i A3
- I plastmapp ligger aktivitetsbeskrivningar – benkoll, kåsmemory, 4 rep jagalek “vattenscorpioner och spiggar”, värderingsövning, trollsländeleken, nattsländeleken, näringskedja, naturvårdarkort åk 3-5 och åk 6, A4 kort, Allemansrättsövningar med beskrivningar samt övningskort, fingret på näsan, “Pictogram” med struktur över vad som händer under dagen att använda för t ex yngre grupper eller anpassad skola,
- 10 st vattenrikesnurror ligger i en A4 beskrivning för guide + förenklade övningskort för elever
- Vattenrikeblommor 10 ex med övningskort
- Infopärm att visa för lärare, med vandringsledsbroschyrer mm, samt en plastmapp med ett ex av “Att lära in ute bok” allemansrättsbroschyrer, broschyrer från vattenråden mm. Dela alltid ut en vattenrådsbroschyr per grupp och andra broschyrer efter behov
- sudd, vässare
14 kåsor + duk som underlag till kåsmemory
- 4 rep
- Svabb att torka av planscher med
- Dräneringsrör att visa när man pratar om utdikningen
- Vannor 10 st, lappar 10 st, skedar 10 st
- Håvar 17 st
- 10 håvningsplanscher A3, 10 håvningsplanscher A4
- Kristianstads vattenrike småkrypshäfte inplastat som lösblad så att man kan dela ut till eleverna det djur gruppen väljer som gruppdjur
- Inplastad tjock småkrypsbok för guide
- 10 övningspärmar högstadie (finns ej i alla kit eftersom vi har få högstadieklasser)
- 2 st nitrat-test + 2 st nitratfaktapärm (finns ej i alla kit eftersom vi har få högstadieklasser)
- Fågelbok, flora (finns ej alltid, ta ev med egen!)
- Några regnkappar att skydda material (o sig själv!) om det regnar
- En vit presenning

Se planscherna i separat fil på sidan naturifokus.se/?page_id=1979 (Information för guider) under material för förkunskaper. Alla beskrivningar till övningarna ligger också där!

Det ligger en länk hit högst upp i det generella schemat. Det finns två typer av scheman – det generella schemat som görs tidigt på våren när grupperna bokas in – och det detaljerade schemat med svaren på det formulär som lärarna skickar in när de har bokat där detaljerade tider, kontaktuppgifter och extra information om grupperna finns. Länk till det detaljerade schemat finns högst upp i det generella schemat.